

св. № 117640

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Победа Луканова
Татяна Хубенова-Делисивкова

ГЪВКАВОСТ НА ПАЗАРА НА ТРУДА

НЕ СЕ ИЗНАСЯ

София • 2024

Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“

93698

331.5 "2000/2022"

В книгата са представени резултати от изследователски проект, разработен от колектив в състав: проф. д-р П. Луканова (ръководител) и проф. д-р Т. Хубенова. Основополагащата теза е, че проявената гъвкавост в заетостта на пазара на труда е в единство със сигурността, в зависимост от състоянието на икономиката, демографската ситуация, институционалната среда и други. Изследвана е външната гъвкавост на пазара на труда у нас в периода 2000 – 2022 г. в зависимост от икономическия растеж и при наличието на устойчиво слаба връзка на производителността на труда и заплатите. Вътрешната гъвкавост на трудовия пазар е характеризирана на основа на реализираните трудови мобилности. Направени са изводи за значението на концепцията за гъвкавостта на трудовите пазари за Икономическия и паричен съюз на ЕС на базата на анализа на балтийските страни членки на ЕС Латвия, Литва и Естония след включването им в Евроната. Книгата може да бъде полезна на широк кръг читатели със специални знания и интерес към пазара на труда, на преподаватели и учители, политици и представители на социалните партньори, журналисти, студенти и други учащи.

Рецензенти:

проф. д-р Искра Белева

проф. д-р Йордан Христосков

БИБЛИОТЕКА - УНСС

Инв. №

120000133777

© Победа Василева Луканова, Татяна Стефанова Хубенова-Делисивкова, автори, 2024

© Институт за икономически изследвания – БАН, 2024

© София Любомирова Попйорданова, художник на корицата, 2024,

© Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2024

ISBN 978-619-245-408-1

Съдържание

Списък на таблиците	7
Списък на фигурите	8
Използвани съкращения	9
Увод	11
Първа глава	
Гъвкавостта на пазара на труда – обща характеристика и актуалност на изследването ѝ	15
<i>1.1. Обща характеристика</i>	<i>15</i>
<i>1.2. Актуалност на проблематиката относно ГТП</i>	<i>17</i>
<i>1.3. Развитие на концепцията за ГПП</i>	<i>19</i>
<i>1.4. Изследвания върху гъвкавостта на българския пазар на труда</i>	<i>27</i>
Втора глава	
Външна гъвкавост	31
<i>2.1. Промени в заетостта и безработицата под въздействие на икономическия растеж</i>	<i>31</i>
<i>2.2. Реакция на работната заплата спрямо промените в производителността на труда</i>	<i>40</i>
Трета глава	
Вътрешна гъвкавост	44
<i>3.1. Комбиниране на наемането според вида на трудовия договор и според продължителността му</i>	<i>45</i>
<i>3.1.1. Наемане със срочен трудов договор</i>	<i>45</i>
<i>3.1.2. Наемане с договор за непълно работно време</i>	<i>50</i>
<i>3.2. Самонаемане</i>	<i>53</i>
<i>3.3. Статусна мобилност на населението в икономически активна възраст</i>	<i>56</i>
Приложение 1	61
Четвърта глава	
Съвременни политики за работните заплати и техните проекции във връзка с гъвкавостта	63
<i>4.1. Развитие на концепцията за съвременните заплати</i>	<i>64</i>
<i>4.2. Необходими промени в политиките за работните заплати</i>	<i>67</i>
Приложение 2	73

Пета глава

Активни политики на пазара на труда и гъвкавост	76
<i>5.1. АППТ – обща характеристика</i>	76
<i>5.2. Въздействие на АППТ</i>	79
<i>5.3. Оценка на възможностите на АППТ за въздействия върху гъвкавостта</i>	81
<i>5.4. Предизвикателства пред АППТ</i>	89
Приложение 3	98

Шеста глава

Гъвкавостта на пазарите на труда: опитът на нови страни членки на Икономическия и паричен съюз на ЕС (ИПС на ЕС) на примера на Естония, Литва и Латвия и изводи за България	102
<i>6.1. Концепцията за гъвкавостта на пазарите на труда в контекста на участие в Икономическия и паричен съюз на ЕС</i>	107
<i>6.2. Характеристики на пазарите на труда на балтийските страни</i>	117
<i>6.3. Гъвкавостта на пазарите на труда като стратегия на икономическата трансформация на съвременния етап</i>	136
<i>6.4. Предизвикателствата пред балтийските страни в адаптирането им към политиките за заетост и социалните политики на Евророната: изводи за България</i>	140
Заклучение	144
Литература	151
Резюме на английски език	158